

Täysistunto

Tiistai 16.5.2017 klo 13.58—18.26

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta

Hallituksen esitys HE 51/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.08 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron tästä pitkäaikaistyöttömiä, vaikeasti työllistettäviä koskevasta kuntakokeilusta, koska asia on minulle läheinen hyvin pitkältä ajalta. Ennen eduskuntaan tuloani toimin varsin useita vuosia Sastamalassa, silloisessa Vammalassa, toimineessa pitkäaikaistyöttömien ja nuorisotyöttömien työpajassa ohjausryhmän puheenjohtajana, ja sinä aikana siellä kokeiltiin hyvin samalla tavalla toimivaa järjestelmää kuin mitä tässä hallituksen esityksessä nyt esitetään. Sen vuoksi halusin esittää muutamia lähtökohtia.

Pidän hyvänä ennen kaikkea sitä, että tämä kuntakokeilulaki on nyt saatu eduskuntaan. Tämä tarjoaa välineitä ja mahdollisuuksia tarttua pitkäaikaistyöttömyyteen aikaisempaa paremmin niillä alueilla, joita tämä kokeilu koskee. Esimerkiksi Pirkanmaalta tässä ovat mukana Tampereen keskusseutu ja Sastamala ja Punkalaidun. Tämä kokeilu koskee niitä työttömiä, jotka ovat ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta pudonneita, ja heitä on kaikkiaan 60 prosenttia näiden alueiden työttömistä, eli kyse on varsin merkittävästä määrästä.

Ylipäättään työvoimapalveluja uudistettaessa osana maakuntauudistusta toivon, että peruslähtökohtana olisi se, että meillä on olemassa erilaiset toimintamallit erilaisia työttömien ryhmiä koskien. Niiden työttömien osalta, jotka ovat hiljattain jääneet työttömiksi tai ovat koulusta valmistuneet uusina työnhakijoina työmarkkinoille ja joiden työelämävalmiudet ovat hyvät ja mahdollisuudet työllistyä ovat erinomaiset, on luontevaa käyttää yksityisiä palvelutoimijoita varsin aktiivisesti, kuten esimerkiksi Tanskassa on tehty. Näen, että tämä suunta on ilman muuta oikea. Sen sijaan vaikeimmin työllistettävien osalta — puhun nyt esimerkiksi niistä, jotka ovat olleet yli kaksi vuotta työttömänä, joita Suomessa oli joulukuun 2016 työllisyyskatsauksen mukaan 59 000, niin kuin tässä hallituksen esityksessä sanotaan — uskon kyllä siihen, että tämä kuntakohtainen malli tai ehkä pikemminkin työssäkäyntialuekohtainen malli tai joissain tilanteissa maakuntakohtainen malli, ehkä pienemmissä maakunnissa, on oikea tapa hoitaa tämä järjestely. Tämä on myös se niin sanottu Saksan malli, eli Saksassa, myöskin Tanskassa, on erotettu ikään kuin helpommin työllistytävä työvoima ja sitten vaikeammin työllistytävä työvoima.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

Vaikeammin työllistyvän työvoiman osalta on niin, että usein työnhakijoilla on monia ongelmia. Siellä saattaa olla elämänhallintaan liittyviä ongelmia, ylivelkaantuneisuutta tai joitain muita haasteita, jotka tekevät työllistymisestä erityisen vaikeaa, ja silloin jos tänne ulotetaan yksityistä toimintaa, meillä on sellainen riski, että joku on ikään kuin antavinaan koulutusta ja siitä yhteiskunta maksaa mutta todelliset tulokset jäävät hyvin pieniksi. Tätä mallia on aikoinaan kokeiltu Australiassa, mutta on todettu, että se ei ole ollut hyvä, ja siitä on poistuttu, sitä on muutettu. Toivon, että myös tämä näkökulma tulisi Suomessa ymmärrettäväksi, kun tätä asiaa nyt jatkossa kehitetään. Siihen liittyy myös se, että siellä joudutaan tekemään viranomaispäätöksiä ja ne ovat perinteisesti olleet julkisen sektorin asioita. Toki siitä voidaan jossain yhteydessä poiketa, mutta pääsääntöisesti on niin.

Eli näkisin, että tämä jaottelu on hyvin tärkeä, ja omakohtainen kokemukseni on, että kuntatasolla pystytään varsin hyvin näitä asioita hoitamaan silloin, kun oikeasti toimeen tartutaan ja se on myös riittävästi resursoitu. Olennaista on se, että jokaisen työttömän asia voidaan käsitellä yksilöllisesti. Nämä säännölliset haastattelut, joista tässäkin puhutaan — vähintään kolmen kuukauden välein — ovat ehdottoman tärkeitä, ja on hyvin tärkeää se, että selvitetään, mitkä ovat ne syyt, että henkilö ei työllisty edes siinä tilanteessa, joka meillä tällä hetkellä onneksi on, että avoimia työpaikkoja tulee koko ajan lisää ja monilla aloilla meillä on työvoimapulaakin. Eli tämä yksilöllinen tilanteiden haltuunotto on erittäin, erittäin tärkeää.

Omasta kokemuksestani kotikunnastani voin sanoa, että kun on pystytty hyvään yhteistyöhön kunnan sosiaalitoimen, koulutusoppilaitosten, ammatillisen oppilaitoksen ja yritysten ja työvoimahallinnon välillä, niin on saavutettu huomattavia tuloksia eli työttömien määrää on saatu merkittävästi alenemaan, samoin myöskin nuorisotyöttömyyden määrää. Eli tämä malli kyllä toimii, kun siihen vain riittävästi panostetaan ja asiat vastuullisesti hoidetaan eikä olla hoitavinaan.

On myöskin niin, että kun tässä nykyisessä järjestelmässä kunnat saavat sakkoja siitä, että ne eivät ole aktivoineet pitkäaikaistyöttömiä, niin se on lähtökohtaisesti ihan hyvä järjestelmä, että kannustetaan aktivointiin, mutta kyllä enemmän saadaan tuloksia aikaan sillä, että voidaan näiden henkilöiden asiat yksilöllisesti käsitellä ja sitä kautta rakentaa polkuja työelämään.

Työttömyyteen saattaa tie olla joskus massapäätöksenkin takana, jos esimerkiksi jokin iso teollisuuslaitos loppuu, mutta jokaisen tie uuteen työpaikkaan on yksilöllinen, ja se täytyy pystyä tässä yhteydessä järjestämään. Tanskan malli, josta on paljon Suomessakin puhuttu, perustuu nimenomaan siihen, että siellä on hyvin yksilöllinen palvelu mutta myös erittäin yksilöllinen ja tarkka seuranta. Jos sitten on niin, että työtön työnhakija ei niitä velvoitteita noudata, jotka hänelle on yhteisesti sovittu, ei hae esimerkiksi niitä työpaikkoja, joita hänen tulisi hakea, tai ei tee jotain muuta aktiivitoimea, josta on sovittu, niin sen jälkeen virkailijalla on oikeus katkaista hänen työttömyysturvansa. Eli järjestelmä on mahdollistava, se on ymmärtävä, mutta se on myöskin rankaiseva silloin, jos ei velvoitteita täytä. Ja tämä on hyvin tärkeä asia, että otetaan tämä puoli vakavasti, koska meillä ei ole varaa siihen, että suuri joukko suomalaisista ajautuu tämän yhteiskunnan ulkopuolelle. On hyvin tärkeätä, että päästään osalliseksi yhteiskuntaan.

Niiden osalta, joille edes näistä hyvistä toimenpiteistä huolimatta tie ei aukea työmarkkinoille, näen todella tärkeänä myös sen, että osallistavaa sosiaaliturvaa kehitetään ja voi sitten olla mukana esimerkiksi vapaaehtoistyössä ja sitä kautta antamassa oman panoksen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

sa yhteiseksi hyväksi. Siihen mielestäni kaikilla tulee olla oikeus, ja se myöskin mahdollistaa sen, että voi päästä sieltä vapaaehtoistyön kautta myöhemmin vielä työmarkkinoille.

Eli kaiken kaikkiaan pidän hyvänä sitä, että tämä kokeilu lähtee nyt liikkeelle. Aikataulu on kohtuullisen tiukka, koska lain on tarkoitus tulla voimaan vasta 31. päivä heinäkuuta ja kokeilu kestää vuoden 2018 loppuun, eli tässä suhteessa ikään kuin näyttöaika tulosten osalta jää kohtuullisen pieneksi, mutta kuten sanoin, tässä on jo aiempaa kokemusta siitä, niin että uskon tämän mallin toimivuuteen.

Haluan vielä lopuksi korostaa sitä, että vaikka lähtökohtaisesti uskonkin yksityiseen yrittäjyyteen toimintamallina lähes kaikissa tilanteissa, niin vaikeimmin työllistettävien asema on kyllä sellainen, että siinä tarvitaan myös jatkossa merkittävästi yhteiskunnan panosta.

14.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Varapuhemies, edustaja Satonen piti hyvän esittelypuheenvuoron tästä asiasta asian päällä pitkään olleena. Tässä on siis pitkäaikaistyöttömien työllisyyskokeilusta kyse, ja me tarvitsemme ehdottomasti kaikki keinot, uusia konkreettisia keinoja, rohkeitakin keinoja ja toimia, sen eteen, että mahdollisimman moni saisi töitä.

On myönteistä, että talouden suunta on nyt muuttunut ja myös työllisyystilanne on paranevassa. Tuoreen työ- ja elinkeinoministeriön tiedotteen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä Työväkilystilastossa laskee parhaillaan jopa ennakoitua paremmin. Tänä vuonna työttömiä työnhakijoita ennustetaan olevan yhteensä noin 314 000, mikä on keskimäärin peräti 35 000 vähemmän kuin viime vuonna. Ensi vuonna työttömien työnhakijoiden määrän ennustetaan laskevan 30 000:lla ja seuraavana vuonna 15 000:lla. Myös pitkäaikaistyöttömien määrän, josta tässä esityksessä on kyse, ennustetaan vähenevän tänä vuonna erityisen voimakkaasti. Pitkäaikaistyöttömien määrä laskee tänä vuonna 23 000:lla viime vuoteen verrattuna, jolloin pitkäaikaistyöttömiä oli tuo 124 000. Ensi vuonna pitkäaikaistyöttömiä arvioidaan olevan 85 000 ja vuonna 2019, tämän hallituksen päättäessä kauttaan, noin 78 000. Samaan aikaan työllisyys siis kasvaa tänä ja ensi vuonna kohtalaisesti tuoreen työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteen mukaan: työllisyysasteen ennustetaan nousevan tänä vuonna 69,4 prosenttiin, ja ensi vuonna kasvu ja nousu jatkuvat niin, että olemme tuossa 70 prosentin rajalla.

Työministeri Lindström totesi, että Suomen talouden kasvu ja hallituksen työllisyystoimet alkavat hiljalleen näkyä myös työllisyysluvuissa, ja tämä on myönteinen, hyvä uutinen varmasti jokaiselle suomalaiselle. Mutta, arvoisa puhemies, lisää toimia tarvitaan työllisyyden ja kasvun vahvistamiseksi, ja tämä nyt käsittelyssä oleva esitys on yksi niistä.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan listalta vielä edustajat Mäkipää, Laukkanen ja Filatov, ja sitten debattia, mikäli tarvetta on.

14.20 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Hallituskauden tavoitteiden mukaisesti työn kannustavuutta, työllistämisen houkuttelevuutta, työvoimahallinnon toimivuutta ja kilpailukykyä parantavien uudistusten on tarkoitus lisätä työn tarjontaa, yrittäjyyttä ja elinkeinorakenteen monipuolistumista ja vahvistaa julkista taloutta.

Työllisyyden nostaminen on tärkein tehtävä maan talouskasvun kannalta. Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli tammikuun lopussa yli 342 000 työnhakijaa. Määrä oli silti 25 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin, ja myös työpaikkojen määrä on kasvanut. Työllisyys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

määrärahojen vähentyessä on löydettävä uusia keinoja työllistymis- ja työllistämiskynnyksen alentamiseen. Vähemmällä rahalla on saatava enemmän tuloksia.

Hallituksen tavoitteena on edistää kokeilukulttuuria. Näin voidaan testata malleja, jotka haastavat rohkeasti vanhoja toimintatapoja, ja löytää kokemuspohjalta ne tavat, jotka toimivat. Esitetyn kokeilun tavoitteena on siis vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä ja vaikuttaa työllisyysasteen nostamiseen. Kohderyhmänä ovat pääosin pidempään työttömänä olleet ja nuoret työttömät. Painotus on lisäksi niissä työttömissä, jotka eivät ole osallistuneet työllistymistä edistäviin palveluihin työttömyyden pitkittyessä.

Esityksessä ehdotetaan, että kokeilussa mukana olevat kunnat vastaisivat kokeilualueilla julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta kokeilun asiakaskohderyhmälle. Kohderyhmät perustuvat kokeilualueiden omiin näkemyksiin siitä, minkä kohderyhmän palveluita kehittämällä maakunnat voisivat parhaiten valmistautua palveluiden tuottamiseen maakuntamallissa. Näitä kokeiluryhmiä on viidessä maakunnassa. Ja kuten edustaja Satonen mainitsi, esimerkiksi Pirkanmaan kokeilualueella kunta vastaisi palveluiden tarjoamisesta niille työttömille työnhakijoille, jotka eivät ole oikeutettuja palkansaajan tai yrittäjän ansiopäivärahaan. Kohderyhmän suuruus olisi noin 60 prosenttia kokeilualueen työttömistä.

Hallituksen esitys laiksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta liittyy hallitusohjelman kahden kärkihankkeen toimeenpanoon. Näiden tavoitteena on luoda työnhakija- ja työnantaja-asiakaslähtöinen kokonaisvaltainen, hallinnonalojen rajat ylittävä kustannusvaikuttava toimintamalli vuoden 2019 jälkeiseen aikaan, jolloin julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirretään valtiolta maakuntien järjestämisvastuulle.

Hallitus on linjannut, että vuoden 2019 alusta työ- ja elinkeinotoimistot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkaavat itsenäisinä virastoina ja niiden tehtävät siirretään maakunnille. Maakuntaudistuksessa yrityspalvelut sekä julkiset työvoima- ja yrityspalvelut kootaan uudeksi kasvupalveluksi. Maakuntamallissa maakunta vastaa julkisen kasvupalvelun järjestämisestä. Kasvupalvelua voivat tuottaa yritykset, kolmas sektori ja julkisomisteiset yritykset.

Kokeilun aikana sosiaali- ja terveystyöpalvelut kuuluvat vielä kuntien järjestämisvastuulle, jolloin kokeilukunnat vastaisivat sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelujen että julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisesta työttömälle. Kunnilla olisi siten nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa kohderyhmään kuuluvien työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseen rakentamalla kokonaisvaltaisia palvelupolkuja asiakkaiden tarpeiden mukaan. Tämähän on erittäin tärkeää. Toimivallan laajentaminen mahdollistaisi kunnille myös työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käytön niiden asiakkaiden osalta, jotka kuuluvat kokeilun kohderyhmään. Nykyistä parempaa tietojen saantia oman alueen työttömistä pidettiin lähes kaikissa kokeiluhakemuksissa keskeisenä lähtökohtana kokeilun onnistumiselle ja tavoitteiden saavuttamiselle.

Arvoisa puhemies! Esityksestä on saatu useita lausuntoja, joissa lähes kaikkien mielestä kokeilun kesto on liian lyhyt sille tavoitteeksi asetettujen vaikutusten todentamiseksi. Lausunnoissa on esitetty, että kokeilua tulisi jatkaa maakuntaudistuksen siirtymäajaksi vuoden 2019 tai 2020 loppuun.

14.25 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen yksi merkittävistä tavoitteista on ollut erilaisten kokeilujen kautta saavutettavan hyödyn etsiminen ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

tällaisen poliittisen kokeilukulttuurimallin luominen Suomeen, ja pidän sitä tervetulleena tapana lähestyä, tässäkin tapauksessa, näin vaikeaa aihetta kuin pitkäaikaistyöttömät ja ihmisten työllistyminen.

Oikeus- ja työministeri Jari Lindströmin asettama selvityshenkilö Maria Kaisa Aula kar-toitti alkuvuodesta 2016 eri toimijoiden näkemyksiä toimenpiteistä, joilla työnantajien työllistämiskynnystä sekä työttömien työllistämiskynnystä voitaisiin alentaa ja siten vä-hentää työttömyyttä. Aula ehdotti työllisyyspalvelujen alueellisia kokeiluja, jotka toteutet-taisiin vuosina 2017—2018. Huhtikuun alussa 2016 hallitus linjasi, että julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirretään valtiolta maakuntien järjestämisvastuulle vuoden 2019 alussa. Työ- ja elinkeinotoimistot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkaavat itse-näisinä virastoina ja niiden tehtävät siirretään maakunnille.

Tässä on mielenkiintoinen tilanne, kun oikeastaan kunta on ainoa, joka täysin tuntee sen oman alueensa työllistämistilanteen, ja tämä kokeilu teetetään nyt sillä tavalla, että nämä kunnat vastaavat tästä kokeilun toteutuksesta ja ikään kuin tämmöisestä nopeutetusta tuki-työllistämisestä ja henkilön ohjaamisesta työhön, ja kuitenkin sitten tavoitteena on ikään kuin nollata tämän kokeilevan tahon kokemukset ja sitten siirtää ne tälle uudelle maakun-nalle. Minusta tämä menettelytapa ei ole kauhean looginen, mitä tässä nyt ollaan toteutta-massa tämän kanssa, ja pidän sitä tämän kokeilun yhtenä semmoisena heikkona puolena. Ainakin monet suuret kaupungit, kymmenen suurinta kaupunkia, jotka kokevat, että heillä on paras mahdollisuus vastata työllisyystoimista, elinkeinotoiminnasta suoraan kaupungin omassa ohjauksessa, pitävät tätä hallituksen linjausta siitä, että nämä siirtyvät tälle uudelle maakunnalle, sellaisena, että se etäännyttää vielä enemmän tätä palveluntarjoajaa ja sitten sitä työtöntä.

Sitten tämä kuntouttava työtoiminta, joka tällä hetkellä, ainakin suurissa kaupungeissa, on kolmannen sektorin kanssa erittäin hyvin hoidettu. Siellä on paljon tukityöllisyyspaika-koja järjestöissä, jotka tuottavat täydentävää sosiaalityötä kaupungille, ja siellä koetaan, että nyt kun tämän mahdollisen tuloksen seurauksena tämäkin lähtee pois ja kun koko tämä aikuissosiaalityön tulevaisuus on tällä hetkellä ihan hämärän peitossa tässä lakiuudistuskon-naisuudessa, siitä ei puhuta juuri mitään, niin tässä tulee hallitukselle kiire kyllä antaa li-säohjeita — tai en tiedä, miten he ovat ajatelleet, mutta syytä olisi keskustella, miten tämä kolmannen sektorin työpanos saadaan pidettyä mukana tässä. Minä toivonkin tästä nyt hy-vää keskustelua, kun debatti alkaa, miten tämä kuntouttava työtoiminta, kolmas sektori, ai-kuissosiaalityö, miten tämä kolmijako saataisiin toimimaan hyvin.

Kyselyyn vastanneista kunnista noin 140 omistaa työpajan tai muun työllisyyspalveluja tuottavan yksikön. Suurin osa näistä kohdistuu myös nuorisotyöhön, ja täällä myös tämä kolmannen sektorin rooli on ihan merkittävä. Täällä hallituksen edustajat, jotka nyt näitä tulevaisuuden linjauksia ovat enemmän pohtineet, voisivat nyt tätä viisauden arkkuaan sitten avata ja kertoa, miten tämä kolmannen sektorin toiminta tullaan näissä kokeiluissa ottamaan huomioon.

14.30 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä kokeilu on varsin tervetullut, koska se jatkaa sitä työtä, mitä edellisellä eduskuntakaudella tehtiin. Silloinhan kunnille, itse asias-sa varsin laajalle osalle Suomen kuntia, annettiin mahdollisuus tuottaa paremmin palvelui-ta pitkäaikaistyöttömille ja etsiä omia väyliä työhön ja työelämään niillä läheisillä työ-markkinoilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

On pakko sanoa tässä tilanteessa, kun kuuntelin edustaja Satosen puheenvuoroa, että hän tiesi, mistä hän puhui. Hän ei puhunut kovin paljoa tästä esityksestä, vaan hän puhui siitä erosta, mikä työttömyyden hoidossa markkinoilla ja kunnissa on. Ja kun tämän kokeilun aika on varsin lyhyt — ymmärrän sen, koska tässä mennään pidemmälle kuin siinä edellisessä kokeilussa, ja se on hyvä asia, mutta toisaalta se on haastavaa, koska samaan aikaan hallitus tekee kuitenkin maakuntauudistusta, jossa työvoimapalveluja aiotaan maakunnallistaa ja muuttaa tilaaja—tuottaja-malliin — niin toivoisinkin, että sitä oppia, mitä jo tästä edellisestä kuntakokeilusta saatiin, käytettäisiin tässä työssä hyväksi.

Itse ajattelen sillä tavalla, että kun on kyse normityöväilytyksestä, kovasta työväilytyksestä, osaavasta työvoimasta ja halukkaista työnantajista, silloin varmasti alakohtaisesti erikoistuvilla yksityisillä yrityksillä ja markkinoilla on paljon annettavaa, koska ne voivat tehostaa työväilytystä sitä kautta, että ne voivat keskittyä tiettyjen alojen tarpeisiin. Jos katsotaan niitä kokeiluja, mitä vaikkapa Opteamin kanssa on tehty, niin Uudellamaalla käytettiin nimenomaan sellaista kohderyhmää, jossa työttömät olivat olleet 3—6 kuukautta työttöminä, ja tulokset olivat hyviä. Mutta sitten kun katsotaan niitä kokeiluita, mitä on tehty vaikeammin työllistyvien kanssa ja pitkäaikaistyöttömien kanssa, niin silloin nuo yksityisen työväilyttäjän tulokset eivät ole ollenkaan samaa tasoa. Siksi olen hyvin taipuvainen ajattelemaan samalla tavalla kuin varapuhemies Satonen, että pitkäaikaistyöttömien kohdalla kannattaa pitää kiinni siitä osaamisesta, mitä esimerkiksi kunnissa on, mitä järjestöissä on ja mitä julkisella puolella on, koska se ei ole niin helposti taipuvainen bisnekseksi kuin yksityinen tai tämä hieman, voisi sanoa, ehkä helpompi työväilytys. Se ei välttämättä ole helppoa, koska siellä tullaan sitten taas osaamiskapeikkoihin ja sillä puolella haasteet ovat toisenlaiset.

Toivoisin, että kun hallitus nyt valmistelee tätä maakuntauudistusta, niin se miettisi sitä, että meillä järjestöpuolella on paljon sellaista osaamista, joka hyödyttää nimenomaan pitkään työttöminä olleita ihmisiä. Tätä osaamista ei saisi nyt päästää markkinahuumassa hukkumaan. Jos me menemme puhtaasti tilaaja—tuottaja-malliin, jossa vain yhtiöt voivat tuottaa palveluita, me törmäämme hyvin äkkiä EU:n tukipolitiikan sääntöihin. Me törmäämme hyvin äkkiä siihen, että yritykset toimivat ikään kuin sen oman ydinbisneksensä kanssa mutta niiden voikin olla vaikeaa tehdä yhteistyötä esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen kanssa, joka on toinen yritys ja toimii taas oman ydinbisneksensä kanssa.

Näihin pitää löytää sekä rahoituksellisia että lainsäädännöllisiä liimoja, jotta tämä yhteistyö ei katoa. Luulen, että suurin osa työelämän ja pitkäaikaistyöttömyyden asiantuntijoista on sitä mieltä, että työvoiman palvelukeskukset eli TYPit ovat olleet yksi niistä parhaista menetelmistä, millä pitkäaikaistyöttömyyttä on taitettu. Siinä on ollut kyse siitä, että kunnan sosiaali- ja terveystoimi, työhallinnon työväilytys ja työvoimapalvelut sekä Kelan kuntoutuspalvelut on nivottu paremmin yhteen. Asiakas on saanut yhdeltä luukulta keskitetysti räätälöidyt palvelut ja tuet. Nyt jos tämä TYP-konsepti tuhoutuu maakuntahallintouudistuksessa, niin me menetämme paljon sellaista synergiaa, mitä noista palveluista on saatu, ja käy jälleen niin, että työttömän palvelut repeävät eri luukuille ja yksi pompottaa yhteen suuntaan ja toinen pompottaa toiseen suuntaan.

Sen vuoksi toivon, että kun tätä isoa maakuntauudistusta ja siihen liittyvää työvoimapolitiittista uudistusta tehdään, niin tämä historia katsotaan tarkkaan. Itse ajattelen sillä tavalla, että nuoret ja pitkäaikaistyöttömät ovat ne kohderyhmät, jotka kannattaisi hoitaa kuntien kautta tai työssäkäyntialueiden kuntien yhteistyön kautta. Jos tähän ei hallitus taivu, niin toivottavasti edes siihen, että kunnat ja järjestöt voivat suoraan tuottaa palveluita maakun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

nille eikä niin, että niiden on pakko yhtiöittää toimintaansa, koska valtaosa pienistä kunnista on vaikkapa valiokunnan kuulemisissa sanonut, että tuo yhtiöittäminen heidän kohdallansa on niin haasteellista, että he eivät välttämättä siihen lähde, ja samaa viestiä ovat tuoneet järjestöt. Muutoin meille syntyy tilanne, että meillä ei ole markkinoita, jotka tuottaisivat palveluita meidän kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville työttömillemme.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käyttää vastauspuheenvuoroja, mikäli halua debattiin on.

14.35 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on erittäin tarpeellinen ja kannatettava. Juha Sipilän hallituksen yksi pääasia, yksi sellainen kärkihankeidea, on se, että erilaisilla piloteilla, kokeiluilla, käynnistetään hankkeita, jotka toisivat lisäarvoa muun muassa työllistämiseen. Kun jokainen meistä tietää, että jokaisella Suomen kunnalla on velvoite omien kuntalaistensa ja työttömien ihmisten työllistämiseksi — se näkyy muun muassa työmarkkinatuen kuntaosuuden kautta, eli meillä on ihan aktiivinen velvollisuus kunnissa hoitaa se asia mahdollisimman hyvin — niin tähän työhön me tarvitsemme mukaan tietenkin tulevankin, uuden hallinnon aikaisen alueellisten hallintoviranomaisten tuen ja valtiolta jonkun verran rahaa. Ja sitten ehdottoman tärkeää tässä kuviossa on se, että paikalliset työnantajat saadaan tähän integroitua järkevästi mukaan. Tällä yhteistyöllä meillä on mahdollisuuksia onnistua, koska ne vaikeimmin työllistyvät ihmiset eivät vapailla työmarkkinoilla varmaankaan heti pärjää, mutta kun heidät saadaan ohjattua työnantajien yhteyteen ja vaikka kevyemmällä töillä aloittamaan, niin se on hyvä alku.

14.36 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vähän aikaisemmin puhuttiin myöskin osallistavasta työttömyysturvasta. Tällä hetkellä tilanne vain on sikäli vähän hankala, kun vaikuttaa siltä, että tämä osallistava työttömyysturva velvoittaa vain työtöntä mutta ei velvoita kuitenkaan sitten valtiota taikka työvoimaviranomaisia, työtä ei tarvitse tarjota. Ja jos ei sitten löydä työtä, vaikka on sitä hakenut, niin siitä rangaistaan. Toivoisin, että kun tässä nyt haetaan yhdessä näitä ratkaisuja työttömyyden hoitoon, niin pidettäisiin mielessä myös se, että työttömällä pitäisi olla mahdollisuus siihen, että leipää riittää pöytään, koska se on yksi tae sille, että jaksaa etsiä sitä työtä eteenpäin.

Sinänsä kaikki kokeilut, joita tehdään sen eteen, että saataisiin työllisyyttä parannettua, ovat hyviä asioita. Tosin tällä hetkellä näyttää vähän synkältä sikäli, että muun muassa tänään tuolla valiokunnassa asiantuntijat sanoivat, että vaikka hallitus sanoo, että tulee 60 000 uutta työpaikkaa, niin hallitus ei kerro, mihinkä ne tulevat, ja näyttää siltä, että hallituksen asettama [Puhemies koputtaa] työllisyysasteen paranemistavoite ei tule toteutumaan.

14.37 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin hiukan keskustellut tänä edustaja Filatovin lausunnosta, jossa aika voimakkaasti otettiin kantaa sen puolesta, että ei voisi yhtiöittää työvoimapalveluja. Nyt tätä tietysti täytyisi katsoa myöskin siitä lähtökohdasta, pelaavatko työvoimapalvelut tällä hetkellä, ja voi sanoa, että eivät välttämättä kovinkaan hyvin pelaa siinä suhteessa. Nyt me voisimme löytää monipuolisempia tapoja, erilaisia tuottajia erilaisille työttömille siinä suhteessa. Mutta ymmärän kyllä sen näkökulman, ja silloin puhutaan pitkäaikaistyöttömistä ja sellaisista, joilla on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

sosiaalisia ongelmia ja haasteita enempi, että täytyy löytää nämä yhteismallit, mutta ei kai hyvää toimintatapaa sen sijaan ajeta alas sen takia, että jonkinlaista erilaista muotoa siinä on. Sehän liittyy aika paljon siihen järjestäjään, ja itse asiassa järjestäjällähän on velvollisuus myöskin silloin, kun on markkinapuute, toteuttaa se palvelu vaikka omana toimintanaan, mutta yhtiöittämällä.

14.38 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen suunnitelmista on tietysti vähän vaikeaa käydä keskustelua, koska lait eivät ole vielä eduskunnassa, mutta mikäli olen oikein ymmärtänyt sitä kasvupalveluvalmistelua, niin se lähtee vielä tiukemmasta yhtiöittämispakosta kuin sote-lainsäädäntö ja siinä maakunnalla ei olisi oikeutta tuottaa palveluita muutoin kuin markkinahäiriötilanteessa. Tämä iso pelko on se, miten tämä koko prosessi juoksutetaan näin nopealla aikataululla sillä tavalla, että se toimii, kun me tiedämme, että monet niistä toimijoista, jotka pitkäaikaistyöttömien kanssa työskentelevät, eivät lähde siihen yhtiöittämiseen, ja me tiedämme myös sen, että yhtiöillä on hiukan erilaiset pelisäännöt kuin esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoilla, joissa voidaan tehdä asiakashuomioivammin tiettyjä asioita. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että yhtiöiden osaamista pitää hyödyntää, mutta samaan aikaan yhtä tiukasti sitä mieltä, että järjestöjen osaamista ja kuntien osaamista ei pidä heittää romukoppaan.

14.39 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan tätä juuri tarkoitinkin. Mutta onko se pahan alku ja juuri, että se on yhtiön muodossa? Se on kai se suuri kysymys, joka tekee toiminnan läpinäkyväksi. Sittenhän on aidosti tilaajan tai järjestäjän vastuulla, minkälaista palvelua tilataan, kuinka laaja-alaista tilataan sen palvelun osalta. Minun mielestäni silloin puututaan väärään kohtaan, kun puututaan itse muotoon tai keinoon sen sijaan, että puhuttaisiin siitä, tehdäänkö joku asia hyvin vai huonosti.

14.40 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä tässä on nostettu vapaaehtoistyön roolista ja järjestöjen roolista, on erityisen tärkeää, jos puhumme pitkäaikaistyöllistymisestä. On toki mahdollista perustaa sosiaalisia yrityksiä, ja moni järjestö miettii tällä hetkellä tosi vahvasti sitä, lähdetäänkö yhtiömuotoon, mutta siellä järjestöissä on niin paljon osaamista, nimenomaan vaikeassa elämäntilanteessa olevien ihmisten nostamiseksi, että väitän, että sitä henkilökohtaista taitia ei koskaan ehkä bisneksellä voi saada. Mutta tässä ei, eikä meidän tulevaisuudessa lainsäädännössämme, varmasti ole tarkoituskaan kolmatta sektoria syrjäyttää, vaan tärkeätä olisi nimenomaan saada se osaaminen sieltä käyttöön. Siksi näitä puheenvuoroja on aika herkällä korvalla kuunneltava ja myöskin pohdittava niin, että eivät mitkään normit tule sitten vastaan, kun tätä työllistämistä tehdään.

14.41 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Jaskari käytti tässä yhteydessä sanaa "avoimuus", kun on yritystoiminnasta kysymys, että sillä luodaan avoimempi kulttuuri. No, se on varmasti mielipideasia, mutta kun on kysymyksessä yritystoiminta, niin kyllä yrityksillä — ainakin niissä yrityksissä, joiden hallituksissa minä olen ollut — on omat asiansa ja ne ovat yrityksen omia asioita. Jos te tähän samaan toisitte sitten jonkun avoimuuslakipaketin mukaan, niin se toki voisi muuttaa kaiken, mutta siihen minä toki en usko tältä hallitukselta tulevan toimia. Olen kyllä erityisen mielissäni siitä, että varapuhemies Satonen tunnistaa nämä ongelmat. Ja niin kuin edustaja Filatov

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

toi esille, meidän pitää huolehtia siitä, että... Maakunta on vähän niin kuin se etsii neulaa heinäsuovasta, mutta kunta on siellä heinäsuovassa sisällä, lähellä niitä ihmisiä ja parempi löytämään niitä työpaikkoja.

14.42 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että ministeri Lindström kuuntelee näitä asioita huolella ja varmasti ottaa näitä kaikkia huomioon. Mutta haluaisin kuitenkin siirtyä tähän lakiesitykseen enkä nyt niinkään puhua siitä, että kasvupalvelulaki on mahdollisesti myöhemmin tulossa. Oppositio on erityisesti pyytännyt, että hallitus tekisi jonkinlaisia toimia erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja nuorten tilanteiden parantamiseksi, ja tässä on yksi hyvä esitys siitä, joka on tullut selvitysmiehen ehdotuksesta. Tässä on kuitenkin pohjalla, kuten edustaja Satonen kertoi, kokemukset Tanskasta, jossa yksilöllinen palvelu tuottaa parhaimpia tuloksia. Jokaisella ihmisellä on omanlaisiaan elämänpolkuja, omanlaisiaan elämäntilanteita, ja näitä säännönmukaisia tapaamisia, henkilökohtaisia tapaamisia, jotka tässä ovat mukana, on kehitetty jo nyt. Toki niitä ei ole pystytty 100 prosentille vielä järjestämään, mutta ne ovat erittäin tervetulleita tähän henkilön elämäntilanteeseen.

14.43 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä kyllä ottaisin myös hyvin vakavasti ne huolet, mitä tässä salissa on tänäänkin mielestäni aiheellisesti esitetty. Kyllä se, että kuntien ja kolmannen sektorin järjestötoimijoiden asema pitää pysyä turvaamaan, on aivan olennainen asia. Ei ole mitään järkeä siinä, jos ennen pitkää tällainen ikään kuin, voisiko sanoa, vähän ideologinenkin yhtiöittämistarve ajaa lopullisen ratkaisun sellaiseen muotoon, että näitä nyt hyvin toimivia toimijoita ei sitten enää tulevaisuudessa nähtäisi tässä muodossa. Siksi minä hieman ihmettelen sitä keskustelun sävyä, että miksei saisi tai muuta, kun nimenomaan tässä on toisin päin, kysymys on ollut edustaja Filatovinkin huolessa siitä, että ne nykyiset toimijat pystyvät toimimaan tulevaisuudessakin. Ja siksi, puhemies, minusta on hyvin tärkeää, että täällä on käytetty myös niitä puheenvuoroja, että nyt täytyy herkällä korvalla kuunnella näitä terveisiä, mitkä tulevat sieltä järjestötoimijoilta, kunnilta ja muilta, eikä niin, että pistämme lasta pesuveden mukana kaiken kaikkiaan.

Ja ihan yleisesti, puhemies, tähän loppuun haluaisin vain todeta, että huoli on iso tämän työllisyystavoitteen saavuttamisen suhteen.

14.45 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään salissa on kuultu varmasti näissä asioissa parasta osaamista tässä salissa edustavia henkilöitä, edustaja Satosta ja Filatovia, ja paikalla on myös entinen työministeri Ihalainen, ja myös edustaja Jaskari on näiden asioiden parissa tehnyt runsaasti työtä. Varmasti on niin, että me tarvitsemme nyt avarakatseisuutta ja rohkeutta etsiä näitä keinoja, millä tavalla mahdollisimman moni pitkäaikaistyötön pääsisi työn syrjään kiinni ja pääsisi sitä kautta työllistymään. Vastakkainasettelua ei varmasti tässäkään kaivata eikä tarvita, ja nämä huolet on hyvä ottaa valiokuntakäsittelyssä vakavasti huomioon. Meillä maahan syntyy tällä hetkellä hyvällä tahdilla uusia työpaikkoja, niin autoteollisuuteen, satamiin kuin metsäteollisuuteenkin. Monella alalla on pian se tilanne, että tarvitaan lisää osaavaa työvoimaa, ja uskon, että sieltä toivottavasti löytyy näistäkin monille henkilöille työtä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

14.46 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kokeilussa on parasta varmasti se, että kunnat ovat edelleen varsin keskeinen toimija. Ja jos ajatellaan viime hallituskaudella voimassa ollutta kuntakohtaista työllisyyskokeilua, joka lopui vuoteen 2015, niin siellähän saavutettiin erinomaisia tuloksia nimenomaan sen tähden, että koottiin näitä moniammatillisia tiimejä ja siellä katsottiin kunkin työttömän elämäntilannetta yksityiskohtaisesti. Siellä pystyttiin kuntatasolla kytkemään näitä kolmannen sektorin toimijoita ja sitten myöskin yrityksiä mukaan ja tällä tavalla niin kuin räätälöidä ihmisille se työllistymispolku, koska se on aivan totta, että todellakaan meillä kaikki työttömät eivät ole samanlaisia työttömiä, vaan sieltä löytyy niitä, jotka ponnahtavat nopeasti takaisin työmarkkinoille, niitä, jotka tarvitsevat lisäkoulutusta, ja sitten heitä, joilla on monenlaisia erilaisia, esimerkiksi sosiaalisia, ongelmia. Siinä mielessä on tärkeää, että jokaisen työttömän elämäntilanne otetaan erityisesti huomioon.

Tässä yhteydessä olisin halunnut kyllä ministerille lähettää terveisiä, että tämä sosiaalisten yritysten lainsäädäntö tulisi kyllä tällä hallituskaudella ottaa tarkasteluun ja sitä lähteä kehittämään, koska uskon, että se olisi myöskin yksi osa tätä kokonaisuutta.

14.47 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty tärkeää keskustelua. Täydennän sen verran, että olin eilen positiivisen rakennemuutoksen tilaisuudessa Varsinais-Suomessa, selvityshenkilö Esko Aho kertoi tästä tilanteesta. Tilannehan on se, että on enemmän työpaikkoja kuin on työttömiä Varsinais-Suomessa, tämä tilanne on tulossa hyvin nopeasti eteen. Lapissa ensi vuonna voi olla se tilanne, että matkailubuumiin johdosta ei ole tarpeeksi työntekijöitä. Eli tämä työn kohtaantuminen on erittäin tärkeä asia. [Maria Tolppanen: Nyt kannattaa lukea tilastot!] — Nämä olivat, edustaja Tolppanen, faktaa.

Nyt on tärkeää — tietenkin on haasteellista — että pitkäaikaistyöttömät voivat työllistyä. Silloin vaaditaan näitä yksilöllisiä ratkaisuja, mistä tässä on ollut puhetta. Toivoisin, että se tässä kokeilussa nousee esille, miten pitkäaikaistyöttömät voisivat työllistyä näissä työllistymisbuumeissa, joita Suomessa nyt on esimerkiksi Varsinais-Suomessa. Tilannehan on se, että työvoimaa on lähinnä täällä Uudellamaalla saatavissa, [Puhemies koputtaa] ei sitä Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa enää olekaan sillä tavalla.

14.48 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee niihin kapeikkoihin, mitä työmarkkinoilla on, niin siinä varmaan paras keino on käyttää työvoimapolitiittista koulutusta, ja kun tehdään tätä ammatillisen koulutuksen uudistamista, jossa kielletään jatkossa maakuntia hankkimasta tutkintoon tähtäävää koulutusta, on pidettävä tarkkaan huoli siitä, että täällä valtiosuusjärjestelmän puolella, joka menee ammatillisen koulutuksen sisälle, on tarpeeksi ketteriä rahoitusvälineitä. Nyt näyttää siltä, että sinne tulee vuosittainen rahoituspotti, joka suunnitellaan vuosittain, niin että vaikka nonstoppina pääsee opiskelemaan, niin välttämättä, jos käy niin, että jollakin alueella — vaikkapa siellä Varsinais-Suomessa — nousee joku teollisuudenala, kuten telakkateollisuus, siten että siellä on paljon kysyntää työvoimalle, ei pystytäkään kesken vuoden lisäämään tämän alan koulutusta täällä ammatillisella puolella. Toivon, että hallituspuolueet miettivät sitä, että olisi tällainen isompi liikkuva erä, jolla pystyttäisiin myös kesken vuoden turvaamaan se, että tietyillä alueilla on enemmän tarjolla tiettyä koulutusta kuin ehkä normaalissa tilanteessa, koska meidän työmarkkinat todellakin liikkuvat niin nopeasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

Mitä tulee sitten näihin yrityksiin, [Puhemies koputtaa] niin esimerkiksi vertaistukea ei voi toteuttaa [Puhemies koputtaa] yritysmuodon sisällä.

14.50 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Muutama kommentti vain. Joskus välillä vain tuntuu, kun ruvetaan puhumaan yrityksistä, että vaikka siellä on samat tekijät kuin kolmannella sektorilla, niin osaaminen katoaa sitten ihan välittömästi — katsotaan keinoa siinä suhteessa ja ihmetellään, että keino tulee itse asiassa tavoitteeksi. Se ei tarkoita ollenkaan, että arvostetaan jotenkin vähäisemmin järjestöjä, ei missään tapauksessa, mutta se liittyy juuri tähän avoimuuteen, mitä arvoisat edustajat sanovat. Kun me teemme selkeät kriteerit siitä, mitä tavoitellaan, minkälaisilla mittareilla tavoitellaan, minkälaista työllisyysastetta tavoitellaan, minkälainen on asiakastytytyväisyys, niin se on avoimuutta siten että pystytään katsomaan, että näillä panoksilla saatiin näitä tuotoksia aikaiseksi, ja silloin se on aitoa, avointa myöskin niitten tahojen osalta, jotka maksavat tästä palvelusta.

14.51 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen luetteli täällä kyllä näitä paikan päällä olevia asiantuntijoita, mutta luulenpa, että ministeri Lindström on kuitenkin se kaikista paras asiantuntija, itsekin työttömänä olleena, ja kun hän on nyt sitten tätä lakipakettia viemässä eteenpäin, hän nämä asiat huomioi, mistä täälläkin keskustellaan.

Minä ajattelen näin, että tällä hetkellä työttömillä työllistymisen esteenä on myöskin aika paljon byrokratia. Meidän tämä sovitellun päivärahan järjestelmä jättää pienen työn vastaanottamisen vuoksi puolitoista kuukautta, jopa kaksi kuukautta, ilman työttömyysturvaa, ja tämän asian ratkaiseminen on äärimmäisen tärkeää.

Mitä tulee tähän työvoimapalvelujen yhtiöittämiseen: Yhtä lailla ajattelen niin, että nämä TYPit ovat tärkeitä, mutta kyllä yhtiömuodossa pystyy järjestämään esimerkiksi osaaikatyöläisille useamman työnantajan kautta sitten täyspäiväistä työtä.

14.52 Riitta Myller sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua on kuullut, niin tulee eittämättä mieleen, että kokeilukulttuuri on hyvä ja kokeilut ovat hyväksi mutta pitäisi myös ottaa oppia niistä kokeiluista. Viime hallituskaudella oli tämä kuntien työllistämiskokeilu, ja esimerkiksi Pohjois-Karjalasta siitä on erinomaisen hyviä tuloksia. Meillä 18 prosentin työttömyysalueella on todellakin tosi kaukana se, että työpaikkoja on enemmän tarjolla kuin työvoimaa. Mutta ei voi myöskään olla puhumatta sitten tästä tulevasta maakuntahallinnosta ja työvoimapalvelujen yhtiöittämisestä ja niistä ongelmista, mitä siihen liittyy. Nyt kun tätä kuuntelee, näillä ei näytä olevan kovin paljon tekemistä keskenään. Tässä kokeilussa, josta nyt on puhetta, lähdetään kuntapohjalta liikkeelle, ja sitä varmasti me kaikki kannatamme, mutta maakuntamallissa nämä kaikki pitää taas yhtiöittää. Mihin tätä kokeilua ollaan tekemässä?

14.53 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys sinänsä on johdonmukainen, kun kokeilussa olevat kunnat vastaavat alueiltaan työvoima- ja yrityspalveluista, koska kunnathan maksavat myös sakkomaksut pitkäaikaistyöttömyydestä. On aika loogista, että sama taho sitten pyrkii niitä sakkomaksuja pienentämään sen avulla, että saadaan työllisyysaste paremmaksi. Toisaalta, kun toimeentulotukikin tähän oleellisesti liittyy, en itse ole vielä tähän päivään saakka ihan ymmärtä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

nyt, miksi se toimeentulotuki pitää jakaa kahdelle eri taholle ja toisella ei ole työllisyyden kanssa juuri tekemistä. Mutta se on ollut ja mennyt.

Kun on kokeilu ja tämä hallituksen esitys edustaa kokeilukulttuuria, niin minun mielestäni olisi ollut kohtuullisen tasapuolista, että olisi toisenlainen kokeilu, jossa työllistämispalvelut annetaan yksityiselle yritykselle — itse en tätä osakeyhtiötä niin pelkää — eli annettaisiin jonkun toisenkin vähän kokeilla ja sitten katsottaisiin, kummanko kokeilut ovat paremman tuloksen saaneet.

14.54 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä itse asiassa on käytetty yksityisiä palveluntuottajia työvoimapalveluissa aika paljonkin. Koulutuksesta valtaosa tulee tältä puolelta, ja työnvälityksessäkin näitä kokeiluja on. Ja kuten aiemmin sanoin, niin ne kokeilut osoittavat sen, että silloin kun on kyse ikään kuin kovasta työmarkkinasta, on saatu hyvää tulosta. Kansainvälisesti arvioituna ei ole ollut niin suurta eroa sillä, tekeekö toiminnan — vaikkapa Saksan mallissa — yritys vai tekeekö sen julkinen sektori. Julkinen siellä itse asiassa osoittautui tehokkaammaksi, mutta se todennäköisesti johtui siitä, että siellä oli enemmän osaamista, kun siellä oli pidempään tehty tätä työnvälitystoimintaa, ei siitä, että se sinänsä oli julkinen. Oleellista on se, mitkä ovat henkilöstömitoitukset.

Meidän suomalaisen järjestelmän ydinongelma on se, että me aina kuvittelemme, että Ladan hinnalla voi saada Mersun. Me tähtäämme Ruotsin ja Tanskan tehokkaaseen työvoimapolitiikkaan, mutta me emme ole valmiita resursoimaan sitä henkilöstöjoukkoa, joka teki tuota räätälöityä, henkilökohtaista, ihmisen tarpeet huomioon ottavaa palvelutyötä. Vertailuna vaikkapa nyt Tanskan ja Suomen välillä: Tanskassa on 14 ihmistä asiakkaana per 1 työvoimavirkailija, Suomessa yli 280. Tämä on ehkä se iso ero, [Puhemies koputta] joka vaikuttaa siihen, millaista palvelua ihmiset saavat.

14.55 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Turunen otti tärkeän asian esille tuossa aikaisemmassa puheenvuorossaan, sen, että tämä hallitus hakee byrokratian purkua ja kannustinloukkujen purkua, koska ne ovat myös yksi syy, ne vaikuttavat ihmisten arkeen. He eivät voi näitä asioita hyvinkään tarkasti monestikaan laskea.

Täällä kysyttiin, miksi tämmöistä kuntamallia tässä välissä, ennen maakuntaa, ylipäätään kokeillaan. Olen antanut itseni ymmärtää näin, että tässä kokeilussa saadaan kokemuksia palvelujen yhteensovittamisesta ja tässä tarjotaan lisää lähipalveluita, saadaan siitä kokemuksia ja asiakaspalautetta ja tätä voidaan hyödyntää maakunnassa. Kuitenkin muistetaan, että ilmeisesti olemme yhtä mieltä siitä, että tämä kyseinen kokeilu on tervetullut.

14.56 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kyllä käytetty todella hyviä puheenvuoroja. Esityksessä sivulla 7, kohdassa "Kuntouttava työtoiminta", sanotaan näin: "Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan itse, tekemällä kirjallisen sopimuksen sen järjestämisestä toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa." Tämä on nykytilassa oleva paras mahdollinen malli, miten jalkautetaan pitkäaikaistyöttömien työllistäminen sinne kolmanteen sektoriin, ja tämä osa pitäisi säilyttää tässä uudistuksessakin.

Puhemies! Täällä on puhuttu siitä, mitä on olla työtön. Minä tulin näihin töihin työttömyyskortistosta ja palaan työttömyyskortistoon, sitten kun täältä työt loppuvat. Ymmärrän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

sen, mitä se tarkoittaa, kun kunta tarjoaa tukityötä. Olen useassa järjestössä mukana, jotka tarjoavat todella lyhyellä varoitusaajalla vankilasta tulleeille, erilaisista muista vaikeista olosuhteista tulleeille henkilöille työtä, työllistämme kymmeniä ihmisiä. Tämä on [Puhemies koputtaa] toimiva malli, sitä ei pitäisi purkaa.

14.57 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että myös oppositio on antanut arvoa tälle lakiesitykselle.

On aivan totta, että on yhteinen huoli pitkäaikaistyöttömistä, työttömistä ylipäänsä, ja tarvitaan uusia keinoja tilanteen saamiseksi laskusuuntaan. Se, että myös näitä kokeiluja viime kaudelta pystytään työvoimapalveluiden osalta jatkamaan, on erittäin tärkeää. Ja kyllä niihin liittyy myös alueellisia vaihteluita. Lapissa saattaa olla vuodessakin 20-prosenttinen työvoimatarpeen vaihtelu sesongin ja kauden mukaan. Siksi on tärkeää, että kunnat, alueet ja maakunnat saavat päättää näistä asioista enemmän.

Täällä on puhuttu myös kasvupalvelulakiluonnoksesta ja siitä, että pitäisi myös järjestöjen ja säätiöiden yhtiöittää oma toimintansa, jos haluavat toimia kasvupalvelumarkkinoilla. Sehän ei pidä paikkaansa. Jos säätiöt ja järjestöt siellä toimivat, niiden ei tarvitse yhtiöittää toimintaansa tuottaakseen kasvupalveluita.

14.58 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty hyviä puheenvuoroja siitä, miten tärkeää on tietää myöskin niistä kokeiluista, mitkä jo on järjestetty tässä maassa, joista on saatu hyviä ja ehkä vähemmän hyviä kokemuksia siitä, mikä työvoimapalveluiden osalta toimii ja mikä ei. Esimerkiksi oma kotikuntani kokeiluluontoisesti käytti yksityisiä työnvälityspalveluita työttömien työllistämiseksi, ja eräs yritys esimerkiksi kontaktoi 500 henkilöä, onnistui työllistämään yhden ja lähetti siitä hyvästä kaupungille laskun 35 000 euron edestä. Eli tällaisiakin kokeiluja ja kokemuksia on tässä maassa.

Mutta mitä tulee julkisten työvoimapalveluiden yhtiöittämisvelvoitteeseen tämän kasvupalvelulakikokonaisuuden yhteydessä, niin huoli on herännyt myöskin nuorten työpaja-toiminnasta ja siitä, mikä sen kohtalo on tässä tulevassa kasvupalvelulakikokonaisuudessa, joka on erittäin hyvä esimerkki siitä, miten ei pitäisi romuttaa toimivia, esimerkiksi nuorille työttömille suunnattuja, toimintamalleja vaan pikemminkin pyrkiä vakiinnuttamaan ja jatkokehittämään niitä.

15.00 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Turunen mainitsi puheenvuorossaan byrokratian purun yhtenä keinona työllistämisen helpottamiseksi. Hän on aivan oikeassa. Kerron esimerkin eiliseltä päivältä Ilomantsin kunnanhallituksen kokouksesta. Me käsitelimme Vaara-Karjalan Leader-hankkeita. Hankkeiden rahoitus seisoo sen takia, kun Pyhä Byrokratius on iskenyt. Hyrrä-ohjelma ei pelaa, ja maksatuksia ei tule. Kunta meni toki apuun ja antoi sinne väliaikaista rahoitusta, että hankke saadaan vietyä loppuun. Tämä on esimerkki siitä, miten yhtäkkiä yksi viattomalta tuntuva byrokratian kukkanen estää tehokkaan toiminnan. Samaisessa kokouksessa käsiteltiin paria yrityshanketta. Nekin seisovat sen takia, kun lupa-asiat eivät etene, asiat seisovat, ihmiset eivät saa töitä, investoinnit jäävät tekemättä.

Jos me tässä maassa haluamme jonain päivänä työllisyyttä edistää, niin tällaisten byrokraattisten, turhien asioiden poistaminen on asia numero yksi. Ja sitten asia numero kaksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

on saada sellaisten ihmisten työllistämisasioita eteenpäin, jotka eivät vapaille markkinoille työllisty. Tätä kautta pääsemme hyvin eteenpäin.

15.01 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään puhuttu aika paljon myöskin vapaaehtoistyöstä, joka on erittäin arvokasta ja erittäin hyvää ja hyödyllistäkin työtä ihmisille, jotka sitä tekevät. Siinä on kuitenkin yksi pieni ongelma, ja se on se, että se on ilmaistyötä. Tekijälleen se ei anna palkkatuloa, millä sitten tulisi toimeen. Yksi asia, mikä meidän pitäisi saada tässä kokonaispaketissa kuntoon, on ehdottomasti tämä palkkatuki: kolmannen sektorin palkkatuki täytyy saada toimimaan sillä tavalla, että siellä voidaan tehdä työtä.

Ja kaikki sellaiset puheet ovat minusta aivan järkyttäviä, että jos jossakin tehdään ilmais-työtä, kökkää tai talkootyötä, ja siellä tarjotaan hernesoppaa, niin se pitäisi ilmoittaa verotajalle. Minusta kukaan ei saisi edes nähdä tällaista unta, että näin pitäisi koskaan toimia.

Semmoinen talonpoikaisjärki tässä käteen ja sydän kohdalleen, niin saamme varmasti paljon hyvää aikaiseksi, myöskin työttömien, nimenomaan työttömien, osalta ja myöskin sille ajalle, milloin sitä työtä ei löydy.

Puhemies Maria Lohela: Sitten takaisin puhujalistan pariin.

15.02 Harri Jaskari kok: Arvoisa rouva puhemies! On todella hyvä ja tärkeä asia, että tämäntyylisiä kokeiluja tehdään. Nämä kokeilut ovat olleet hyvin tyypillisiä juuri tämän hallituksen aikana. Kokeiluihinkin on tietysti tärkeät syyt, yksi tärkeimpiä tässä tapauksessa on — vähän sama kuin mistä on kysymys sote-uudistuksessa — että nykyinen ei toimi kunnolla. On monia erilaisia seikkoja, joita tarvitaan, erilaisia malleja, erilaisia toimintatapoja asioiden tekemiseen. Yksi näistä on hyvin aktiivinen työnvälitys, koska tällä hetkellä on paljon työttömiä mutta myöskin paljon vapaita työpaikkoja.

On kuitenkin muistettava, että tämä on kokeilu, koska me olemme tekemässä koko kasvupalvelu-uudistusta ja siinäkin hyvin selkeänä ohjenuorana on järjestäjien ja sitten varsinaisten kasvupalvelutuottajien selkeä eriyttäminen. Tämä ei saa merkitä sitä, että tämä kokeilu jatkuisi niin kuin kolmantena reittinä pysyvästi. Kuitenkin ymmärrän sen hyvin tärkeän roolin, sen että tarvitaan oma merkittävä rooli myöskin järjestöille ja ennen kaikkea myöskin vapaaehtoistyölle jatkossa, ja että sitä ei sekoiteta näihin hankkeisiin, mitä me muuten meinaamme kasvupalveluissa tehdä.

Senkin puolesta tämä kokeilu on ihan toimiva, että vielä tällä hetkellä on sellainen tilanne, että kunnat ovat ne, jotka maksavat sakkomaksun siinä tapauksessa, kun kunnassa on työttömiä. Onhan se ollut aika hankala tilanne, kun muut operoivat työnvälitystä pääosin ja sitten kolmas osapuoli, tällä hetkellä kunnat, maksaa siitä sakon, vaikka ne itse eivät ole kovin aktiivisesti pystyneet olemaan toiminnassa. Nyt on hyvä kokeilla myöskin sitä, että on valta ja vastuu samalla taholla. Ja minun mielestäni on myöskin se näkökulma sitten, kun siirretään maakunnille kasvupalvelut, silloin myöskin sakkokysymykset täytyy poistaa kunnilta.

Tässä keskustelussa on aika mielenkiintoista ollut myöskin se jotenkin ihmeasia, että puhutaan aina ideologiasta, että kun on joku yhtiö, niin se on jo ideologinen asia, ja kun ei ole yhtiötä, niin sekin on ideologinen asia, kun aidosti sen pitäisi olla vain keino, toimintatapa tehdä hyvää työtä, mutta myöskin ehkä helpoin tapa havaita, jos tehdään huonoa työtä, koska se on läpinäkyvin toimintatapa, jos katsotaan tuloksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

Vielä kommentti edustaja Filatoville siitä Tanskan mallista, kun sanottiin, kuinka paljon enempi Tanskan mallilla käytetään resursseja. Se pitää paikkansa, mutta Tanskan mallin puolesta puhuu myöskin se toinen puoli. Siellä ovat työmarkkinat huomattavasti vapaampia, jolloin siellä tapahtuu aidosti työmarkkinoilla paljon. Paljon työpaikkoja loppuu, mutta vielä enempi työpaikkoja tulee, koska se on selvästi joustavampi työmarkkina. Ihmiset näkevät, että jos joku työ loppuu, niin on näköpiirissä myöskin paljon mahdollisuuksia. Tämä toinen puoli täytyisi ottaa huomioon myöskin, kun tehdään näitä kasvupalveluhankkeita.

15.06 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Taannoin kysyin paikalliselta oman kuntani työvoimatoimiston päälliköltä, joka oli jäänyt eläkkeelle, miten menee. Hän kysyi vastakysymyksen: "Arvioi, Eero, kuinka monta sadasta pystymme työvoimatoimiston kautta työllistämään." Vastasin, että 10 prosenttia. Hän vastasi: "Kunpa asiat olisivatkin niin hyvin." Hänen pitkäaikainen kokemuksensa oli, että yksi sadasta on työvoimatoimiston ansiosta saanut työtä ja kolme muuta omasta toiminnastaan johtuvana lopputuloksena on löytänyt työtä, siis 4 prosenttia. Voisi sanoa, että ehkä nykyinen työvoimatoimisto on enemmänkin kortisto kuin varsinainen työvoimatoimisto.

Vajaa kymmenen vuotta sitten kysyin silloiselta työministeriltä, voitaisiinko edellyttää — kun laissa sanotaan, että markkinoilla pitää olla työvoiman saatavilla — että asianosaisen profiili olisi työvoimatoimiston ylläpitämässä digitalisoituneissa palveluissa, niin että työnantajat voisivat etsiä. Hämmästyin, kun hän vastasi, että silloinhan he saisivat töitä. Minä sanoin, että eikö se ole tarkoituskin, että he saavat työtä. En meinannut pysyä tolpilani, mutta siitä lähtien olen ihmetellyt tätä huonoa track recordia, poikkeuksellisen huonoa.

Jos ajatellaan työnantajan kannalta, niin kokemuksesta tiedän, että monesti on sellaisia työtehtäviä, että kun sopiva löytyy, niin se työpaikka realisoituu, mutta sen etsiminen on vaikeata. Usein vaaditaan erityisosaamista, esimerkiksi kielitaitoa tai joitain it-koodaustaitoja tai toimialan tuntemusta tai näitä kaikkia yhteensä. Mutta jos kaikki työvoima olisi — myös ne, jotka eivät ole työttömiä vaan jotka hakevat ehkä uutta oksaa omalle uralleen — nähtävissä, silloin voisi työnantaja myös koodata etukäteen sen tarpeen sinne ja panna seurannan päälle: sellainen, joka puhuu kiinaa, osaa elintarvikealaa ja on valmis matkustamaan, on ajokortti et cetera. Eli tällainen profiili voitaisiin panna, jolloin sen sitten laukaisee, kun sinne digitalisoituneeseen rekisteriin tällainen henkilö ilmaantuu. Näitä työpaikkoja silloin syntyisi, ja se resurssi, joka on olemassa, tulisi paremmin hyödynnettyä. Monilla aloilla ei tänään enää laiteta edes työpaikkaa julkiseen hakuun, koska hakijoita on niin paljon, että niiden läpikäynnistä seuraa vain tuskaa, kun kaikille ei sitä työtä voi tarjota. Joskus on yhtä työpaikkaa kohden satoja ihmisiä hakemassa, ja jos ne ovat vielä samalla alalla toimivia, niin silloin työnantaja ei pane näitä tehtäviä julki. Mutta tällä edellä mainitulla toimenpiteellä, digitalisoituneella rekisterillä, markkinat saataisiin pyörimään.

Pitkäaikaistyöttömien ongelma tässä kuntatasolla on realisoitunut sen takia, että — kuten täällä on todettu — vastuu on siirtymässä kunnille. Mutta olen miettinyt sitä, että kun yksityisellä alalla on työvoimaa välittäviä, jotka myyvät ja vuokraavat työvoimaa, niin eikö valtio voisi ottaa tätä työnantajan riskiä perustamalla sellaisen valtiollisen työvoimayhtiön, joka vuokraa työvoimaa, jolloin nämä työnantajan riskit jäisivät, kuten nykyisessäkin vuokratyötilanteessa, sille vuokratyöyhtiölle eikä sille, missä työssä ollaan. Tällöin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

myös kynnys ottaa pieniin yrityksiin vuokratyövoimaa varmasti madaltuisi ja olisi yksi työväline, millä tätä asiaa saataisiin hoidettua.

Sitten on joukko, varmaan ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömissä, ihmisiä, joiden työpanos ei tuottavuudeltaan ole sitä tasoa, että työnantaja voisi sen hyväksyä. Voisi sanoa, että rajakustannukset ovat suuremmat kuin rajahyöty, jolloin ihminen ennen kaikkea on riskissä sitten menettää työn, jos sen jonain päivänä on saanut. Muutamissa maissa on lähdetty siitä, että työn vastaanottovelvollisuus on, mutta Suomessa kun on yleissitovuutta, niin tiettyillä toimialoilla tämä henkilökunta, joka olisi alalle sopivaa, ei pysty siihen työsuoritukseen, että se ansiotaso voisi olla edes TESin mukainen. [Li Anderssonin välihuuto] Tällöin valtion pitäisi antaa tukea, ja näin ihmiset saisivat mahdollisuuden kokeilla omia taitojaan aidossa työympäristössä. Työ on sitä paitsi parasta koulutusta, mitä työtön voi saada. Tämä varmaan tulee jatkossa koskemaan ennen kaikkea niitä henkilöitä, jotka ovat tulleet maahan kielitaidottomina pakolaisina tai turvapaikanhakijoina. Kielen oppiminen työyhteisössä on huomattavasti helpompaa kuin luokassa.

Ennen kaikkea toivoisin uusia ajatuksia, ei riitä pelkästään tämä kokeilu. Tämä työttömyyden ongelma on niin suuri, että jos se saataisiin ratkaistua, niin moni muu ratkaisu moneen muuhun ongelmaan olisi automaattisesti käsillä.

15.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on mielestäni tähän aikaan erittäin hyvin sopiva, ja Juha Sipilän hallitus nimenomaan on lähtenyt siitä liikkeelle, että erilaisten kärkihankkeiden ja erilaisten kokeilujen kautta yritetään luoda lisääaktiiviteettia muun muassa työmarkkinoille ja saada sitä kautta ihmisiä aidosti työllistettyä.

Tämä on kokeilu. Se on totta, että tämä kokeiluaika on kovin lyhyt, mutta mikä estää sitten, kun tästä on kokemukset saatu, tekemään vaikka seuraavan kokeilun? Tärkeää olisi kuitenkin huomata, että pelkkä kokeilu ei auta vielä yhtään mitään mutta siitä saadut kokemukset tulee hyödyntää sitten jatkossa ja pyrkiä luomaan aktiivisesti uusia työpaikkoja.

Kunnat ovat tänä päivänä aidosti yhä enemmän vastuussa kuntalaisistaan, asukkaistaan. Se on selvä asia, ja valtio on selittänyt määrätietoisesti tätä vastuuta kuntiin päin. Toisaalta on aika paradoksaalista, suorastaan kummallista, että valtiovalta samaan aikaan on vetäytymässä yhä enemmän siitä, on panostamassa suurella intensiteetillä siihen, että yhä enemmän maaseutualueilta on viety erilaisia palveluja pois päin keskuspaikkoihin päin ja reuna-alueet ovat tästä kärsineet. Tässä on semmoinen ristiriita, jota minun on kovin vaikea ymmärtää. Työmarkkinatuen kuntaosuus on selvä asia, se että kunta sen joutuu maksamaan. Se toimii myös kunnille eräänlaisena piiskana ja ruoskana siinä, että kunta pyrkii aktivoimaan työttömiä kaikilla mahdollisilla järkevillä keinoilla. Kunta vastaa asukkaistaan, mutta se tarvitsee kumppanikseen ehdottomasti valtion. Jos valtio vetäytyy maaseutualueiden kehittämisestä — esimerkiksi liikenneverkko, erilaiset investoinnit — niin kunnan työ yksinään on lähes mahdotonta niissä olosuhteissa.

Tämän keskustelun aikana on noussut esille, että yhtenä vaikuttavimmista keinoista uusien työpaikkojen syntyyn on byrokratian purku. Se on kiistaton tosiasia, että tässä maassa 5,5 miljoonan ihmisen kansakunnalla on noin 40 miljoonan ihmisen byrokratia luotuna. Tästä meidän tulee kyllä ihan aidosti hankkiutua eroon. Ei ole mitään järkeä, että hankkeet seisovat tuolla eri virastoissa lupaviranomaisten pöydillä tai hallinto-oikeuksissa ihan turhamaisten asioiden takia. Siellä ovat seisomassa lähes 3 miljardin euron hankkeet, jotka tarjoaisivat ihmisille töitä. Ei siinä tarvita kokeilukulttuuria, kun saadaan investoinnit liik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

keelle, niin kuin onneksi on nyt tapahtumassa. Me tiedämme päivän uutisista, että uusia työpaikkoja syntyy nimenomaan sitä kautta, että investoinnit on saatu liikkeelle. Me panostamme tänä päivänä paljon biotalouteen, uusiutuvaan energiaan, mutta joka ainoasta maaseudulle tulevasta hankkeesta pyritään valittamaan. Tästä meidän on päästävä aidosti eroon, jos haluamme saada töitä lisää.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on esimerkiksi Leader-hanke. Äsken mainitsin tuossa edellisessä puheenvuorossani, vastauspuheenvuorossani, esimerkiksi Leader-hankkeiden edistämisen maakunnissa, maaseutualueilla, pienien tärkeiden hankkeiden. Nekin seisovat sen tautta, kun tämä Hyrrä-tietokoneohjelma ei toimi. Onhan aivan käsittämätöntä, että homma on siitä kiinni, että yksi tietokoneohjelma ei toimi maassa, joka pitää itseään kuitenkin Euroopan yhtenä johtavana tietokone- ja erilaisten ohjelmien kehittämismaana. Onhan tämä aivan käsittämätön juttu, että tällainen asia on meillä kehityksen jarruna tällä hetkellä. Sama koskee erilaisia muita valtion investointitukia, koskee muun muassa valokuituverkkoa tässä maassa. Siellä seisoo valtavia rahoja sen tautta, kun ei ole saatu maksatuksia hoidettua. Tulee välillä mieleen, onko kysymyksessä tietokoneohjelma vai jonkun viranomaisen tahallinen tai, sanotaanko, osittain tuottamuksellinen teko viivästyttää näitä hankkeita. Semmoinen on välillä käynyt mielessä, toivon mukaan olen väärässä.

Kunta on erittäin tärkeä yhteistyökumppani jatkossakin ja nimenomaan valtion suuntaan siinä mielessä, että saadaan ihmisille töitä. Valtiovallan pitää kantaa vastuunsa niin, että tulee investointeja ja niihin saadaan lupia nopeasti, mutta kunta on hyvä yhteistyökumppani, koska se tuntee paikalliset olosuhteet. Yritykset ovat kunnissa erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita joka ainoalle kunnalle. Kotikunnassani Ilomantsissa on tehty erittäin hedelmällistä yhteistyötä eri yritysten kanssa ja saatu sillä onnistumisia aikaan. Eilenkin olivat asiat käsittelyssä nimenomaan siitä näkökulmasta, että pienet yritykset otetaan mukaan, saadaan uusia työpaikkoja: se, että yrityksessä on vaikka kahdelle tai kolmelle ihmiselle työpaikka, on äärimmäisen arvokasta, koska se todennäköisesti on sitten se mahdollinen kasvuyritys, joka seuraavana vuonna tai kahden vuoden kuluttua tarjoaa lisää töitä. Tämän polun alkuunsaattaminen on yksi tämän talon tärkeitä tehtäviä. Valtio ei saa vetäytyä vastuustaan.

Niin kuin sanoin äsken, valtiovalan tehtävänä on pitää koko Suomi asuttuna ja nimenomaan niin, että nyt uusiutuvan energian ja luonnonvarojen luvattuna aikana valtiovalan pitää ennakkoluulottomasti olla tukemassa näitä hankkeita niin, että saamme hommat liikkeelle ja ennen kaikkea vientiteollisuuden vetämään, koska jos me emme tätä työtä kunnolla tee, niin olemme sitten tilanteessa, missä tällä hetkellä elämme, jossa väkimäärä keskittyy tänne etelään ja maksamme sitten asumistukia 2,3 miljardia vuodessa ja kasvu on hurjalla vauhdilla kasvava. Minusta sitä summaa voisi pienentää silläkin, että annetaan mahdollisuuksia muuallekin kehittyä ja kasvaa ja työpaikkoja syntyisi muuallekin. Silloin tällaiset lakiesitykset kävisivät pikkuhiljaa tarpeettomiksi, kun olisi aidosti markkinoilla töitä, ja myös kunnat saisivat siinä samassa yhteydessä luotua sellaisia työpaikkoja, joihin pystyisivät työllistymään myös ne henkilöt, jotka avoimilla työmarkkinoilla eivät ehkä parhaalla mahdollisella tavalla pärjää.

15.17 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies ja kuuntelijat! Hyvää keskustelua käytiin, ja hie-man kertauskutenomaisestikin kokoaan yhteisiä ajatuksia ja omia ajatuksiani aiheesta.

Taustallahan tässä tosiaan on hallituksen tavoite ja meidän kaikkien yhteinen tavoite saada meidän työllisyytemme paranemaan ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja nuorten ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

lanteen parantaminen. Näissä luvuissahan on ollut nyt paranemista, mikä todellakin ilahduttaa varmasti meitä kaikkia, ja tähän varmasti oppositiokin voi yhtyä. Kukaan ei voi olla olematta iloinen siitä, että suunta on kuitenkin oikea. Tätä kokeilua puolsi myöskin selvityshenkilö Aula, ja tämä on erittäin hyvä siinä mielessä, että tulee yksilöllisiä palveluita, haetaan yksilöllistä yhden luukun palvelumallia, koska mikä sopii yhdelle, ei sovi aina kaikille, sen jokainen ymmärtää.

Lyhyesti vielä: Tuossa oltiin ihan aiheellisestikin huolestuneita tulevaisuudesta. Maakuntauudistus on suuri asia, ja kasvupalvelulaki on ollut lausunnoilla. Tiedän, että ministeri Lindström kuuntelee asioita huolella. Varmasti kaikki ovat tietoisia hänen asennoitumisestaan ja huolestaan liittyen työttömyyteen ja työllisyyden parantamiseen. Hän ottaa kaikki asiat huolella esille.

Tuloksista ja tavoitteista vielä. Asiahan on aina niin, että lasi on puoliksi täynnä tai puoliksi tyhjä. Kun työllisyys on nyt parantumassa, jopa ennustettua paremmin, ja hallitus on asettanut 72 prosenttia tavoitteeksi, niin oppositio on halunnut esittää asian niinpäin, että ei sinne voida päästä, ei voida, ei tämä kyllä tule täyttymään. [Riitta Myllerin välihuuto] No, hyvässä vauhdissa minusta kuitenkin ollaan. Jos ajatellaan mitä tahansa tavoitetta elämässä, niin kyllä se tarpeeksi korkealle täytyy asettaa, muutenhan sen täyttää jo viikossa ja sitten voi hehkuttaa täällä, että kyllä nyt on tavoitteet täytetty. — Edustaja Lindtmankin hymyilee, ja toivottavasti hän on nyt samaa mieltä, että oikealla uralla kuitenkin ollaan tämän numeraalisen etenemisen suhteen.

Mutta — palatakseni tähän vielä — se, mistä olin erittäin ilahtunut, on se, että tässä oli hyvin yksilöllistä palveluohjausta, 5 §:ssä. Ensimmäisen tapaamisen pitäisi olla jo kahden viikon päästä, ja sen jälkeen kolmen kuukauden välein tavataan, niin kuin nytkin. Se tukee nimenomaan sitä yksilöllisyyttä.

Katselin lausuntojen antajien palautetta. Siis yleisellä tasolla tähän oltiin tyytyväisiä, ja täälläkin lakiesitykseen ollaan oltu tyytyväisiä. Kritiikki on ymmärtääkseni kohdistunut pääasiassa keston ja sitten taas kasvupalvelulakiin, joka nyt tietysti tässä ei ole käsiteltävänä.

Yksi asia, mistä täällä tänäänkin puhuttiin — joku tuolla huudahtikin, että se ei pidä paikkaansa — on työvoimapula. Kyllähän sitä on. Me kaikki tiedämme, että on olemassa kohtaanto-ongelma. Oliko se noin viikko sitten, kun edustaja Filatov ja ministeri Lindström olivat ohjelmassa, missä oli mukana ihminen yksityiseltä työnvälityspalvelun tuottajalta. Hän sanoi, että muun muassa ravintola-alalla on työvoimapulaa. Elikkä kyllä meillä on sitä kohtaanto-ongelmaa.

Itse kun katselin täällä lakiesityksen tavoitteita, niin täällä on ollut tarkoituksena myös etsiä erilaisia toimintamalleja työttömien osaamisen ja ammatillisten valmiuksien parantamiseen, jotta voitaisiin nykyistä paremmin saada työntekijän osaaminen vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita. Siinä on todellakin tarkoitus hakea sitä, että hei, nyt tämä työpaikka on sinulta lähtenyt, millä toimenpiteillä voisit hakea tuota toista työpaikkaa, missä esimerkiksi on nyt työvoimapulaa. Näin se vain on, että alat vaihtelevat ja elämä menee eteenpäin. Kun itse olin nuori, niin ei silloin ollut mikroaaltouuneja eikä kännyköitä, ja on tullut uudenlaista teollisuutta. Kaikki vanhat, perinteiset työpaikat saattavat pikkuhiljaa kadota, ja tulee uutta tilalle. Ihminen voi olla hyvinkin hämmentynyt ja tarvitsee silloin hyvin paljon yksilöllistä apua.

Edustaja Turunen ja edustaja Hoskonen puhuivat byrokratiasta ja kannustinloukuista. Se on tärkeää, koska jokainen perhe joutuu miettimään aina sen seuraavan kuukauden laskut,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

ja jos tulee vaikka väliaikaisiakin tuen menetyksiä tai joutuu tekemään uusia hakemuksia, niin se on ihan selvä asia, että se vaikuttaa ihmisen halukkuuteen ja pystymiseen — ei kysymys ole pelkästä haluamisesta, jos pitää laskea jokainen euro niin, että riittää ruokaa pöytään perheelle, se on täysin ymmärrettävää. Meidän lainsäätäjien tehtävä on keksiä siihen keinot, miten me saamme sen jouhevasti niin, että ihminen voi liikkua työelämään takaisin ja näin, eli se tavoite ja se huoli on kyllä täysin ymmärretty.

Mutta summa summarum, ainakin tämä lakiesitys nyt tuntuu kuitenkin ihan kannatettavalta. Tästä ei juuri nyt mitään vikaa löytynyt — ja edustaja Aaltokin nyökkäilee.

15.23 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä, että tämä kuntakokeilu koskeva laki on hyvää tarkoittava. Tuskin siitä itse asiasta kukaan voi olla eri mieltä sen vuoksi, että kyllä meidän yhteiskunnan syvin ongelma on kuitenkin tässä työttömyyden sisällä, ja se on pitkäaikaistyöttömyys. Onneksi sekin on pikkuisen lähtenyt taittumaan, siitä iloitsemme. Mutta edelleenkin yli 100 000 ihmistä on yli vuoden työttömänä, ja siellä sisällä tapahtuu se, että se kaksi vuotta työttöminä olleiden joukko suhteessa kasvaa. Eli työttömyyteen valuu ihmisiä, mutta sieltä ei päästä helposti pois. Ja myös nuorten kohdalla on oireita, että se alkaa pitkittymään, kun yleisesti ottaen nuorten työttömyys on lyhytkestois- ta.

Tähän liittyy se toinen ongelma, joka myös liittyy ikään, josta on täällä paljon puhuttu. Kun keskimäärin työttömyyskesto ehkä nyt pyörii siinä 50 viikon kieppeissä, vähän yli, niin jos ihminen on plus 55-vuotias, työttömyys kestää keskimäärin yli 90 viikkoa, se että pääsee seuraavaan työpaikkaan, niin kertoohan tämäkin tietysti jotakin: parhaassa työiässä olevien ihmisten kohdalla, jos he jäävät työttömäksi, se kesto alkaa olla aika pitkä päästä seuraavaan työpaikkaan. Ja kaikki muistamme nämä tunnusluvut, että yhden viikon lyhentäminen työttömyyskestoissa on 26 miljoonaa hyvää julkiseen talouteen.

Tässä mielessä tämä viime kaudella tehty kuntakokeilu oli tärkeä sen takia, että se tuotti hyviä tuloksia — mutta siihen laitettiin 20 miljoonaa euroa per vuosi rahoitusta. Sen idea oli se, että kunnat, kolmas sektori ja järjestöt tekivät hyvää yhteistyötä siellä paikkakunta-kohtaisesti ja alueellisesti ja saatiin sitä kautta hyviä tuloksia. Sitä perinnettä on hyvä jatkaa. Tähän liittyy tämä TYP-järjestelmän perustaminen, eli on matalan kynnyksen palvelut yhden oven avauksella: TE-palvelut, kunnat sosiaalipalvelut ja Kela-palvelut. Minä en oikein ymmärrä, miksi tämä konsepti pitää nyt muuttaa tai purkaa. Olisi tosi tärkeää, että se säilytettäisiin. Ja samaan yhteyteen liitettiin se, että palkkatuen kriteereitä muutettiin. Tuki on sitä suurempi, mitä vaikeammasta työttömyydestä on kysymys, mitä pitkäaikaisemmas- ta työttömyydestä on kysymys. Yli kuusikymppisten osalta se tuli pysyväksi. Pyrittiin hakemaan keinoja, jotka auttaisivat tähän pitkittyvään työttömyyteen.

Eli sinänsä tämä kokeilu on tarpeen, mutta tähän maakuntauudistukseen liittyy tämä aika- katalu. Nythän sen ohella, että maakuntiin tulee yhteinen rahapotti, TE-palvelut yksityis- tetään, ei pelkästään yhtiöitetä. Minä pidän sitä suurena virheenä. Kyllä julkisen sektorin roolin pitäisi olla myös työvoimapalveluissa tärkeä; tarvitaan kumppaneita yksityiseltä sektorilta, ja sitä on kokeiltu myöskin viime hallituskaudella. Tavallaan tässä pitäisi löytää uutta. Tämä johtaa siihen, että myös kuntien rooli muuttuu: maakunta vastaa. Meidänkin mielestämme kunnilla pitäisi olla jatkossakin keskeisin rooli pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden hoitamisessa sen takia, että kunnilla on nämä palvelut käytettävissä ja nuorten osalta siellä on sivistys- ja koulutustoiminta, työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

— olisi aika luontevaa, että kunnilla olisi keskeinen vastuu myös nuorten työllistämisessä jatkossa.

Sitten vielä näihin resursseihin. Kyllä tässä on kuitenkin aika paljon kysymys rahoituksesta ja sen riittävyydestä, kun yleisesti ottaen työllisyysmäärärahat kokonaisuudessaan ovat vähentyneet, eivät kasvaneet. Se 25 miljoonaa, joka nyt tuli lisää, on tarpeen, mutta siihen kokonaismäärään se ei liity. Ruotsissa on nelinkertainen määrä palkkatukea verrattuna Suomeen — nelinkertainen määrä — ja siellä pystytään jo sitten hyvillä resursseilla tekemään sitä työtä, joka tässä on tarpeen.

Eli sinänsä tämä on tärkeä uudistus, mutta tähän johtaa siihen, että tämä meidän ajatuksemme siitä, että kunnilla on keskeinen vastuu pitkäaikaistyöttömyydestä, niin kuin tässä kuntakokeilussa on, ei toteudu vaan tämä siirtyy maakunnille ja tämä koko konsepti muuttuu, ei ole enää kunnilla sitä perusvastuuta. Tavallaan tämä ristiriita, miten tämä ratkaistaan, minusta jää kyllä edelleen ilmaan. Minä toivon, että kuntien rooli ei uudessa hallintorakenteessa supistu.

15.28 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ihalainen sanoi painavia sanoja tähän asiaan.

Itse kokeilu on hyvä, ja hallitus on tässä ihan hyvällä tiellä. Mutta jos katson sitä aluekehittämisen näkökulmasta ja pienten kuntien näkökulmasta, mitkä ovat maakunnan reuna-alueilla, niin tämä hallitus ja edelliset eduskunnat ovat kyllä näiden maakunnan reuna-alueitten resursseja vähentäneet hyvinkin voimakkaasti: meillä ei ole enää siellä niitä työvoimatoimistoja, mistä edustaja Lehtikin puhui. Silloinen työvoimatoimisto antoi ohjausta työttömille, se antoi rekrytointipalveluja yrityksille ja kokosi koulutuksen yhteen vielä sitten kuntien elinkeinotoimistojen kanssa, eli työvoimatoimiston johtajalla oli tällainen aluekehittäjän rooli yhdessä kuntien toimijoiden ja yhdessä kouluttajien kanssa. Se oli hyvin voimakas, se oli sellainen keskustelupiiri, missä pohdittiin koko kunnan tilannetta. Ja aina, jos tuli iso tilaus tai tuli uutta yritystoimintaa, voitiin löytää uutta työvoimaa ja tiedettiin ne henkilöt. Mutta tämän jälkeen, kun se on lähtenyt maakuntakeskuksiin, se on digitalisoitunut, se on kasvotonta tämä toiminta. Meillä Mänttä-Vilppulassa siellä on enää kaksi työntekijää, sihteeriä. Työvoimatoimiston tehtävät ovat siirtyneet kunnille, ja meillä on kahdeksan työntekijää siellä kuntien työllistämispalveluissa.

Eli siinä mielessä kokeilu on hyvä, jos tätä saadaan vielä vietyä eteenpäin ja kunnan roolia tässä koetellaan ja vahvistetaan. Mikä ettei, kuntien elinkeinotoimistot voisivat sitten ottaa vastaan myös koko työllisyydenhoitokysymyksen siellä pienemmissä kunnissa — ja pakkohan niitten on oikeastaan ottaakin.

Byrokratian purku on hyvä asia.

Sitten, arvoisa puhemies, yksi kohta on tämä yhdistysten rooli tällä hetkellä. Se on erittäin tärkeä. Ilman kolmatta sektoria me emme pärjäisi tässäkään. Näen, että esimerkiksi tämä palkkatukien ja työkokeilujen rahoituksen ja resurssien vähentäminen vaarantaa sitten myös näitten yhdistysten toiminnan tällä hetkellä.

15.30 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Ihalainen piti erinomaisen puheenvuoron niistä ongelmista, jotka tähän hallituksen työvoimapolitiikan kokonaisuuteen liittyvät. Eli kritiikin kohteena tässä ei ole tämä lakiesitys tai tämä kokeilu, mitä nyt toteutetaan, vaan nimenomaan se ristiriitaisuus, joka näihin muihin suunnitelmiin liittyy: Nyt toteutetaan kokeilu, jossa lähtökohtana on kunnan roolin vahvistaminen. Se vastaa siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

tarpeeseen ja niihin toiveisiin, mitä kunnat ovat esittäneet. Mutta sitten tämä hallituksen kasvupalvelulakikokonaisuus tarkoittaa sitä, että vastuuta nimenomaan siirretään pois kunnilta maakuntiin, ja kaiken lisäksi myöskin sitä, että työvoimapalveluita sitten yksityistetään ja että julkisia palveluita joudutaan yhtiöittämään. Minä en ymmärrä sitä, mikä järki on yhtiöittää esimerkiksi nuorten työpajatoimintaa, mihin tämä luonnos johtaisi, kasvupalvelulakiluonnos siis, jos verrataan sellaiseen tilanteeseen, jossa kunnat vastaavat nuorten työpajatoiminnasta ja ovat pystyneet tekemään saumatonta ja hyvää yhteistyötä esimerkiksi kunnallisen etsivän nuorisotyön ja myöskin ammatillisten oppilaitosten kanssa. Eli kyllä näihin hallituksen suunnitelmiin omasta mielestäni ja viitaten edustaja Jaskarin aikaisempaan puheenvuoroon sisältyy hyvin vahvakin ideologinen viritys.

Toinen ristiriita liittyy tähän byrokratiaan. Eli samanaikaisesti, kun hallituspuolueiden edustajat puhuvat byrokratian vähentämisen tärkeydestä työttömien näkökulmasta, hallituksen suunnitelmat työnhakuvelvoitteesta, mekaanisesta sellaisesta, jossa vain lähdetään siitä, että joku tietty määrä hakemuksia pitää tehdä, tästä aktiivimallista, ovat täysin ristiriidassa näiden puheiden kanssa, koska se tarkoittaa, että työttömiin kohdistuvan byrokratian määrä tulee lisääntymään.

15.32 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen toiminut toistakymmentä vuotta yhtiön hallituksessa, jonka toimiala on vuokratyönantaja, ja siellä on tehty myös kokeiluja. Riippuen siitä, miten kokeilu on tehty, ne tulokset ovat kyllä varsin hyviä. Tekisi mieli sanoa, että täällä väitetty... Uskon kyllä siihen, että Suomessa työvoimatoimiston käytössä on yksi työntekijä yli 200:aa työnhakijaa kohden ja Ruotsissa se on ehkä kymmenesosa tästä. Jos tätä verrataan luokkakokoon, jossa on 20—25 oppilasta, niin tuntuu aika huonolta hyötysuhteelta. Jos ajatellaan yhteiskunnan kannalta, että se työvoimatoimiston kautta tai muuten pystyy työllistämään yhden ihmisen, se on pois myös työttömyyden kustannuksista ja tuo välittömästi yhteiskunnalle verotuloja ja muita työpalkkaan sidonnaisia tuloja. Tuntuu siltä, että tämä laskelma pitäisi tehdä kertaalleen vielä ja katsoa, missä vaiheessa kannatta panostaa ja missä kannattaa säästää ja missä vaiheessa voidaan käyttää digitaalisuutta hyväksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.